

## *O vojenském užití četnictva.*

Četnický zákon ze dne 14. 4. 1920, č. 199 Sb. z. a n. stanoví v § 4.: „Ministerstvo vnitra zabezpečí v dohodě s ministerstvem národní obrany vše, čím četnictvo k odvrácení vnějšího nebezpečí pro stát může přispěti.“

K obraně státu přispívá četnictvo různým způsobem: již v míru účastní se při obranném vyzvědačství, při zpravodajství, v budoucnosti dojistá i při obraně proti letadlům. Ve válce pak jest mimo to používáno jako polní četnictvo a last not least, i ryze vojensky v boji. Toto použití četnictva jest upraveno u nás § 28. branného zákona ze dne 19. 3. 1920, č. 193, Sb. z. a n.; uvádí se tu, že za mobilisace a ve válce mohou býti za účelem zvýšení nebo doplnění početního stavu čsl. branné moci učiněna mimořádná opatření, k nimž náleží i přidržení příslušníků četnictva k válečné službě, pokud toho vojenské důvody vyžadují.

Aniž bychom se výlučně zabývali našimi poměry, všimněme si blíže vojenského užití četnictva vůbec. Vysvětlení, jak příslušníci četnictva mohou býti k válečné službě přidrženi, podává bývalé rakouské ministerské nařízení ze dne 20. 6. 1907, č. 150 ř. z. (XI. odd.),

podle kterého jest četnictvo povinno, jakmile válečné události zne-  
možní výkon obvyklé služby v jeho příslušném služebním obvodu  
a pokud nebylo nic zvláštního nařízeno, nečekajíc na výslovný roz-  
kaz hlásiti se u domobraneckého oddělení, které jest nejbližší nebo  
které bylo výslovně označeno. Tím vstupuje četnictvo do domobra-  
necké služby, má býti pověřeno podle své osobní a místní znalosti  
zvláštními úkoly, poselstvími a pod., a tvoří zvláštní oddíly ve své  
výstroji, výzbroji, případně pod vedením svých důstojníků. Jak-  
mile příslušný obvod jest prost nepřítele, mají býti tyto oddíly ihned  
rozpuštěny a četnictvo zahájí opět svou služební činnost.

Četnictvo svým původem, vývojem a určením jest vojenská  
stráž, takže jeho vojenské užití jest samozřejmé. Nicméně před-  
pisy jednotlivých států je výslovně ještě uvádějí. Rakouský zákon  
o četnictvu z 25. 12. 1894 určoval v § 1.: „Für den Kriegsfall kann  
dieselbe (Gendarmerie), unbeschadet ihrer allgemeinen Bestimmung,  
auch ausnahmsweise mit besonderen militärischen Aufgaben be-  
traut werden.“

Francouzský decret, „du 20. Mai 1903 sur l'organisation et le  
service de la gendarmerie“ stanoví v art. 301 (Service de la gendar-  
merie au armées): Le service, que la gendarmerie doit assurer aux  
armées, en tant qu'elle force publique, est réglé par une instruction  
speciale. En outre la gendarmerie peut être organisée, s'il est besoin,  
en bataillons, escadrons ou regiments.

Italští karabiníci, nejen že působí při mobilisaci a krytu hranic,  
ale náleželo jim podle předválečných předpisů mimo polní četnictvo  
postavit i jistý počet polních útvarů (1 pěší brigádu o 2 plucích  
s 3 prapory a s 1 divisi o 2 eskadronách).

Belgické četnictvo mělo mimo jiné také to určení, že za války  
mělo utvořiti z jízdních četníků 4 eskadrony divisního jezdeckta pro  
pěší divise.

Světová válka uvedla to všecko v praktickou skutečnost. Ra-  
kouské četnictvo spolupůsobilo v počátcích války vojensky při krytu  
hranic jak na ruské, tak srbské frontě. Později zúčastnilo se za  
velitelství známého generála Fischera, zemského četnického  
velitele v Bukovině, hájení této země proti Rusům. V dalším prů-  
běhu války bojoval tam v zákopech celý četnický pluk.

Dále náležela četnictvu i ochrana týlu etapy, a byly v té příčině  
činný v obsazených územích jak Ruska, tak Srbska a Černé Hory  
zvláštní četnické létací oddíly (Gendarmeriestreifkorpsabteilungen,  
Feldgendarmeriestreifkommanden, Streifkorpskompanien a p.), které  
zejména proti srbským komitům měly úkoly čistě válečné. Kdysi  
v roce 1916 nacházíme v obsazeném území Srbska zvláštní k. u. k.  
Gendarmeriestreifregiment des MGG/K. Bohužel, nejsou mně bližší  
organisace a použití těchto útvarů známy. Mimo to bylo v roce 1914  
více četníků přiděleno pěším plukům za velitele čet, opatření to,  
tuším, ne právě vhodné.

O případném vojenském užití četnictva u států dohodových ne-  
jsem blíže zpraven. Známo je však, že dne 4. 8. 1914 četníci belgičtí  
spolu s částmi pěšího pluku č. 12 a civilními obyvateli hájili u Visé  
přechod přes řeku Máu proti německému jezdecktu.

Vojenské užití četnictva není však omezeno jen na dobu vá-  
lečnou. Také v míru může četnictvo, ba i civilní stráž policejní, za  
jistých okolností dostati se k tomu, že jich bude užito vojensky.  
Připomínám na př. královskou irskou policii: (Royal Irisch Con-  
stabulary) v nepokojích irských, které po ukončení světové války

vyvrcholily v pravou válku občanskou, činnost německé „Sipo“ a „Schupo“ (Sicherheitspolizei a Schutzpolizei při poválečných bolševických pučích v říši německé), postup německorakouského četnictva při obsazování Burgenlandu v roce 1921 a polskou státní policii při obsazování Vilenska počátkem roku 1923.

Shrneme-li všechny tyto cizí zkušenosti a uvažíme-li naše vlastní postavení, shledáme tyto možnosti vojenského užití našeho čl. četnictva: ostraha hranic, ochrana boků a týlu našeho vojska, obsazení a hájení klidnějších úseků bojové čáry, pacifikace nepokojných krajů a pod.

Na státních hranicích záleží vojenské úkoly četnictva již v míru ve spolupůsobení při pohraniční strážní službě, při obraně proti nepřátelskému vyzvědačství a v době zavedeném zpravodajství. V době mobilisace a nepřátelského útoku přistupuje k tomu úkol zastírat vlastní vojenskou činnost na našem území, zbraňovati přestupu hranic jednotlivci nebo menšími oddíly nepřátelskými i nepravidelnými bandami; obrana přechodů a pod. Při řídkém rozložení našich hraničářských praporů vyrovná nevýhodu příliš dlouhých úseků pouze veliká pohyblivost a důkladná znalost nepřítele i jeho úmyslů. Tu může četnictvo mnoho prospěti. Četnické stanice a hlídky znalé místních poměrů, poslouží hraničářským praporům svým již v míru zavedeným zpravodajstvím a jako výzvědné a ostrážné hlídky; soustředěny v čety, budou tím, že neočekávaně se objevují, klamati nepřítele, odvracet jeho pozornost v nesprávné směry a umožní tak hraničářům vhodná opatření.

Za nepřátelského útoku stáhnou se četnické stanice — vzájemně se podporující a společně od stanice ke stanici se shromažďující — na představená okresní četnická velitelství a tato pak na velitelství oddělení. Kde místní poměry takového soustředění nedovolí, bylo by věci představených velitelstev (okresů, oddělení), aby v čas určily jiné místo soustředěním tak, aby četnictvo co nejdříve a nejúčinněji mohlo klásti odpor nepříteli a upravití příznivé poměry pro nastupující vojsko. Dobře zavedené zpravodajství zneškodní, anebo alespoň podstatně zmenší, možnost překvapení.

Jakmile pak dostatek vojska učiní účast četnictva v bojové čáře zbytečnou, bude soustředěného četnictva použito na ochranu boků, k udržení pořádku v týle vojska, tvorbě kordonů a pod.

Vojenské úkoly četnictva náleží svým rázem do drobné války.

**Drobná válka** vede se buď co předehra rozhodujících bojů v předu hlavních vojsk (při ostraze hranic) a před jejich utkáním, anebo v týle bojujících armád, či na méně důležitých úsecích bojiště a pod. Nemá zpravidla významu rozhodného, směřuje spíše k zdržování a unavování nepřítele, hledí jej zaměstnat a zabavit na místě pro něho nevhodném a umožnit tak uvolněným vlastním silám dosáhnouti úspěchu na místě důležitějším. Také občanská válka a pokusy o její vyvolání mají ráz drobné války.

Kdežto ve velké válce hrají vlastní roli pluky, brigády a ještě vyšší jednotky, počítáme v drobné válce s hlídkami, četami, rotami a jen výmínečně i s prapory. Pochopíme snadno, že tento druh války klade na tělesnou a duševní zdatnost účastníků daleko větší požadavky než válka velká. Rychlost, ráznost, bystrý postřeh, duchapřítomnost, podnikavost, jsou vlastnosti pro drobnou válku nezbytné. Znalost krajiny a obyvatelstva, vojenský rozhled jsou pak zvláště nutné pro velící důstojníky, od nichž drobná válka požaduje vůbec mnohem více než od jich podřízených.

O drobné válce nemáme česky mnoho psáno. Vím jen o studii známého vojenského spisovatele H. Kuffnera, uveřejněné ve vojenském kalendáři „Tábor“ v roce 1903. Budiž podle této studie k objasnění pojmu uvedeno nejdůležitější:

Každý výkon vzhledem k nepříteli má mít ráz překvapení. Ustavičný pohyb nejlépe a nejdéle chrání před zradou a pohromou. Čety v noci pochodují, ve dne odpočívají (ač-li není právě zamýšlen nějaký podnik). K odpočinku se hodí lesíky neb odlehlejší menší obce. Ostražná služba jest jednoduchá; stačí pouze malé, nenápadné hlídky, vyslané na malou vzdálenost. Jakkoliv jest drobná válka velice rozmanitá, opakuji se v ní nejčastěji tyto druhy podniků:

Záskok čili čížba (Versteck), jehož se užívá proti nepříteli v pohybu. Četa jest v úkrytu a vyčkává příchod nepřítelův, načež ve vhodném okamžiku naň vyráží. Zálud či nástraha (Hinterhalt) — kombinace líceného útoku a záskoku (čížby).

Přepad (Überfall) liší se od záskoku tím, že útočník sám postupuje proti nepříteli odpočívajícímu, ležícímu.

Mimo to naskytá se v drobné válce zhusta příležitost k přepadu palbou. Jest to překvapné ostřelování nic netušícího nepřítele na větší vzdálenost ze skrytého místa, tak aby střelující oddíl nebyl nepřítelem ihned odkryt, ale měl vždy možnost v čas se vzdáliti před případným protiútokem nepřítelovým.

Četnictvo jest již svou běžnou službou bezpečnostní přímo předurčeno pro drobnou válku. Vojenský výcvik četníka pro tuto válku je však poněkud jiný než u vojína pro válku velkou. Vojenský výcvik jednotlivce, výcvik tělesný, který prodělal každý četník již za činné služby ve vojsku, ustupuje tu do pozadí před výcvikem duševním, jemuž četník ve službě bezpečnostní mimoděk neustále podléhá. Věru není lepší školy pro drobnou válku nad výkon bezpečnostní služby. Tak se připravuje četník pro drobnou válku vlastně neustále. Tělesnou zdatnost, vytrvalost v pochodech má nabýti na obyčejných pochůzkách za každého počasí. Potřebné duševní vlastnosti pak získává a upevňuje četník neustále denním výkonem služby bezpečnostní. Při všech různých vyšetřováních, pátracích zjišťováních, předváděních, při eskortách a assistencích, cvičí se stále bdělost, obezřelost, duchapřítomnost, bystrý postřeh i podnikavost.

V nejistých krajinách má četník ovšem lepší školu než v krajinách klidných; než i v těchto naskytá se mu dosti příležitosti k odbornému výcviku. Zatčení nebezpečného a ozbrojeného zločince často bude provedeno podle taktických pravidel přepadu. Záskok drobné války má v malém svou obdobu v čekané či číhané (Vorpass) obyčejné služby bezpečnostní. Srážka s pytláky, potření lupičské bandy, potyčky s nepravidelnými tlupami v pohraničí, či při ozbrojeném povstání ve vnitrozemí, jsou již docela pokročilými výjevy z drobné války. Létací čety (Streifskorps) pak se řídí úplně pravidly a zásadami drobné války.

Je tudíž vlastně celý život četníka drobnou válkou, neustále vedenou se zločinem — vnitřním to nepřítelem státu. Že ani v našem státě není jinak, dosvědčuje více než 40 ve službě padlých četníků, které vykazuje od převratu československé četnictvo.

Zkušenosti nabytých v boji s nepřítelem vnitřním užije pak četník s prospěchem i tehdy postaví-li jej povinnost tváří v tvář nepříteli vnějšmu. Výhodným četníku bude na příklad, připomeneme-li si, jak se často chovají jím stíhaní a neustále v přírodě se zdržující kočovníci, cikáni, jak procházejí krajinou (tíše, rychle,

ostrážitě, v noci), jak táboří (na odlehlých, skrytých a pokud možno vyvýšených místech s rozhledem, kolem strážě), jak se navzájem upozorňují a pod. Vše to může býti četníku dobrou školou pro drobnou válku.

Vidíme tedy, že pro techniku drobné války četník vlastně už mnoho nepotřebuje. Forma zůstává tu věci vedlejší.

Jinak je tomu u četnických důstojníků, u nichž není v klidných dobách mírových příležitosti vycvičiti se prakticky v úkolech, jaké od nich vojenské užití četnictva případně může žádati. Nezbyvá tu leč důkladná theoretická průprava, odborné přednášky, písemné úkoly, aplikatorická cvičení atd. Výhodnou by byla účast četnických důstojníků na příslušných cvičeních důstojníků místní posádky.

Šlo-li by o to, který způsob výchovy jest pro četnictvo nejvhodnější, nerozpakoval bych se doporučiti systém výchovy skautské, jak Angličané poznali, když (jak jsem kdysi četl) zavedli výchovu své známé North West mounted Police podle zásad generála Badena-Povella, obsažených v jeho spisku „Scouting for boys“. Ten také se nejlépe hodí pro výchovu drobné války.

Nějaké zvláštní organisace pro vojenské užití četnictva není třeba. Organisace četnictva musí býti přizpůsobena jeho vlastnímu účelu: udržovati veřejnou bezpečnost a pořádek. Jenom ve státech více ohrožených (ať nepřitelem vnitřním nebo vnějším) bývá četnictvo podřízeno osobně ministerstvuojenství. Neběží snad o vměšování se vojenských volitelstev do bezpečnostní služby jednotlivých četnických stanic či hlídek, nýbrž o vhodné a rychlejší disposiční právo nad celým sborem. Má-li býti ochrana účinná, musí býti soustředěna v jedné ruce. Tak byla na příklad podle zpráv časopisů pro nynější nejistotu v sousední říši německé bezpečnostní policie, posud ministerstvu vnitra podléhající, nyní podřízena ministroví říšské obrany.

Jinak jest však třeba:

1. přesných předpisů služebních upravujících vojenské užití;
2. takové úpravy služby, aby četnictvo zůstalo výlučně omezeno na službu strážní a bezpečnostní, a aby zbylo mu dosti času ke stále odborné výchově;
3. spolehlivého vnitřního spojení (bez ohledu na veřejné dopravní prostředky, dráhu, telegraf, telefon, poštu), které spolu s účelně zařízeným zpravodajstvím by znemožnilo všeliká překvapení a usnadnilo by rychle se soustřeďovati.

Pokud se týče vhodné výzbroje, berou se pro válečné užití četnictva v dnešní době v úvahu i ruční granáty, kulomety, samostřily a pancéřová auta. Karabina s bodákem, pistole, šavle, kterými četnictvo zpravidla bývá vyzbrojeno, pro moderní válku už nepostačují.

Úsporné ohledy arci nedovolují všechny potřebné zbraně hned pro četnictvo opatřiti. Pouze tam, kde vnitřní poměry toho vyžadují, bývá bezpečnostní stráž i v míru takovými zbraněmi vyzbrojena, jako je na př. německá Sicherheits- a Schutzpolizei, která používá kulometů, ručních granátů i pancéřových automobilů. Bylo by nejlépe jednotlivé četníky v těchto zbraních alespoň tak vycvičiti, aby v případě potřeby dovedli zbraní těch ihned úspěšně použiti.

Ve službě bezpečnostní používaných jízdných kol a lyží může četnictvo i pro vojenské úkoly dobře upotřebiti; právě tak i policejních psů.

Shrneme-li vše, jest třeba, aby četnictva mohlo býti s úspěchem v případě potřeby vojensky užito, tohoto:

1. Úplného výcviku jednotlivce ve zbraní v každé poloze a na kterémkoli místě.

2. Znalosti toho, jak řetěz tvořiti a jím pohybovati (rojnici a jak vésti družstvo samostatně i ve svazu, a to **návod pro jednotlivého četníka** i pro velitele stanice a okresu, i jak vésti samostatné čtyry; **pro důstojníky pak důkladná znalost zásad pro drobnou válku, jak po stránce taktické, tak i strategické.**

3. Zběhlosti v odhadování vzdáleností a dobrého střeleckého výcviku.

4. Zběhlosti v obsazování jakéhokoliv území (příkopů, strání, břehů, hrází, návrší, úvozů, lomů, lesů, plotů, zdí, budov a pod.).

5. Znalosti zběžného opevňování i maskování vlastní posice.

6. Znalosti jednotlivých fází drobné války (přepad, přepad střelbou, záskok, záhud či nástraha, přerušení boje, znarování nepřítele nenadálými poplachy a pod.

7. Umění zastíratí vlastní úmysly a vlastní činnost, vůbec jak **klamati nepřítele; využití všemožných lstí.**

8. Znalosti polní, ostrážné, pozorovací, výzvědné, zpravodajské a spojovací služby.

9. Znalosti ochrany proti letadlům.

10. Znalosti v zacházení se zajatci a raněnými.

Při nepříznivém tvaru a poloze našeho státu má vojenské použití našeho četnictva velkou pravděpodobnost, a tudíž velikou důležitost. Jakkoli není přímým úkolem četníka bojovati s vnějším nepřítelem a ač jde vlastně o pouhou výpomoc tam, kde není vojska po ruce, jest určitě v zájmu svobody vlasti, aby naše četnictvo této své povinnosti nikterak nezanedbávalo.

## VOJENSTVÍ DOMA A V CIZINĚ.

Inž. Josef Fanta:

### Jubiläum českých vynálezů.

Na letošní rok připadá 40leté jubileum největších vynálezů, které byly učiněny ve zbrojní technice. Byla vynalezena první samočinná puška, okřídlená hlava válcového závěru (Warzenverschlusskopf), nabcjník (Magazin), který se dnes neprávem nazývá Mannlicherův, ačkoliv ho Mannlicher nevynalezl, a dvojrádový zásobník (A Kasten), který se dnes rovněž neprávem nazývá Mauserův, ačkoliv ho Mauser nevynalezl, nýbrž toliko vyráběl. Mělo by nás naplňovati hrdostí, že všechny tyto vynálezy jsou českého původu. Učinil je všechny jediný člověk, inž. Karel Krnka, tenkrát poručík 36. pěšího pluku v Mladé Boleslavi. Rozumí se, že přípravné práce a pokusy k těmto vynálezům vyžadovaly několika let práce před tím a že byly v roce 1883 pouze ukončeny.

První samočinná puška nebyla opakovačka, nýbrž zadovka werndlovka, zavedená tenkrát v rakouské armádě. Při tom podotýkám, že tato puška není vynálezem rakouského továrníka Werndla, nýbrž českého zámečnicka Karla Holuba (viz Ottův Slovník naučný, sv. XI. 508, heslo: Holub Karel, inženýr).

Tuto pušku zdokonalil Krnka tak, že po výstřelu otevřel se závěr, natáhl kohoutek a vyhodil vystřelenou nábojnici. Předčasně otevření závěru bylo úplně vyloučeno. Toho všeho dosáhl Krnka velice nepatrnými změnami, provedenými na ose závěru, nárazníku a kohoutku. Ačkoli by bývala rakouská armáda získala předěláním werndlovek na samočinné pušky po celém světě veliký náskok vůči ostatním státům, nebyl vynález Krnkův zaveden, protože ve starém Rakousku neměli nikdy dosti porozumění pro nové myšlenky a Krnka ještě k tomu nebyl doceněn, poněvadž byl Čech.

Při tomto vynálezu využíval Krnka tlaku plynu střelné rány, jako podnět samočinnosti zbraně. Angličan Maxim přišel se svou samočinnou opako-